„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 8 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 51. У Новом Саду у петак 30. марта (11. априла) 1884. ГОДИНА XIX.

ПОШТОВАНИМ НАШИМ ЧИТАОЦИМА.

Позивајући учтиво поштоване читаоце наше на обнову претплате, не можемо, а да и овом приликом неколико искрених речи на њих не управимо. Најновији покрет, који, као код свију других народа у овој земљи, тако и у нашем народу све веће кругове захвата, почео је добивати пре времена разна тумачења, од којих се по некоја чак и на наш лист хоће да простиру. Није овде место, да се са тим тумачењима разрачунамо. Што нам овде рећи ваља, то је што смо увек досад наглашавали, па и савесно одржали, што ће нас у теретној дужности нашој и на даље руководити, наиме то, да „Застава“ није орган једне личности, или једне ил друге котерије, него је орган народни. У овом својству „Заставином“ био је свагда до сад обележен положај њен према свима досадањим покретима народним, то својство обележиће јој положај и према најновијем покрету у народу нашем. Као народни орган сматрала је „Застава“ свагда за своју најсветију дужност, да буде верни тумач јединог господара свог, воље народне, да буде неустрашими поборник свију оних права, непоколебими заступник свију оних захтева пред јавним мњењем целог образованог света, које народ наш као своје санкцијоните. Ову дужност вршила је „Застава“ свагда досад без икаквих других обзира осим оних, које јој је народ сам налагао — ову своју дужност вршиће она исто тако и на даље према решењу народном. Реч првака наших већ је изушћена. Људи, које је народ наш до сад својим поверењем одликовао, измењали су на братском збору и договору искрено и отворено мњења и назоре своје. Разна мњења састала су се ту, сва са најбољом вољом да пронађу пут, који води истини. Но ма како да смо иначе побуђени ценити и уважавати разлоге, који су поједине чланове овога збора руководили, ми ипак признати морамо, да су то за сад тек мњења појединих, и ако одличних људи у народу, која ће вољом народном тек онда постати, кад санкцију народну задобију. Близу је дан, када ће и народ своју меродавну реч изустити. На Цвети развиће се цвет политичног осведочења народног, које ће бити меродавно за све, а у првом реду за наш лист као орган народни. Ту реч, која ту падне, заступаће „Застава“ са старом својом одважношћу како према онима, које је светска сила и моћ над народима поставила, тако и према свакој противничкој струји, која би се у извесним котеријама у народу самом или ван њега појавила. Независност од свију и свачег осим народа и воље његове руководиће „Заставу“ и на даље на теретном путу њеном. О тога се и овом приликом отворено обраћамо народу нашем, да нам на овом тешком путу материјално и морално, претплатом и умним радом у помоћ притече. Претплата је једини извор материјалном опстанку и независности овог народног органа. Народ је наш о томе пуно уверен и с тога не губимо паде, да ће се и овога пута овој потреби свесно одазвати.

У Новом Саду, 21. марта 1884.

Уредништво „Заставе.“

Позивајући и од своје стране на обнову претплате, изјављујемо, да лист без готове претплате не можемо никоме слати, па за то умољавамо поштоване претплатнике, да претплату за времена, и то најбоље путем поштанских упутница, послати изволе, како би се лист без прекидања отправљати могао. Наруџбине без новаца не могу се уважити.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се тиче уређивања листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

„Застава“ излази четир пута на недељу.

Претплата стаје за аустро-угарску монархију: на целу годину 14 ф, на по године 7 ф., на четврт године 3 ф. 50 н., на месец дана 1 ф. 20 н.

За Србију: на целу годину 35 дин., на по године 17½ дин., на четврт године 9 дин., на месец дана 3 динара.

За Црну Гору и Немачку годишње 18 фор., за Швајцарску, Румунију, Русију, Италију, Бугарску, Француску и Америку 20 ф., или саразмерно на четврт године

У Новом Саду 21. марта 1884.

Администрација „Заставе.“

ЈАВНО МЊЕЊЕ.

Под овим насловом доноси „Српски Глас“ овај чланак:

Мислимо, да се нећемо огрешити, ако још неке рефлексије, које су пале на конференцији у Будимпешти о нашим јавним приликама, овде у овом облику саопштимо. Ствар је напослетку од општег значаја и општег интереса.

Споменули смо у прошлом броју, како је приликом тих саветовања бачен поглед на дојакошњи политични живот и рад српски.

Један од првих говорника на тој конференцији подсетио је тим поводом на несигурност и несталност такозваног јавног мњења. Ми сви знамо и сећамо се, какво је јавно мњење било бар код овостраног Српства у оно доба, кад је покојни кнез Михајило мирним путем од Турака градове добио. Тада се рекло, да је срамота, и да је градове ваљало на сабљи отети. То је мишљење стојало под заносом наших народних песама, и та песничка политика није допуштала, да се и с Турчином пактирати може. Међу тим догађаји, који су за ово кратко време преко главе наше прешли, променули су у неколико и јавно мњење. Данас нико не замера кнезу Николи, што иде у Цариград, да тамо са султаном преговара. Данас јавно мњење и о предаји градова друкчије мисли после искуства, што га је Српство у последњој источној борби искусило.

Сви знамо, какво је јавно мишљење било у очи рата Србије и Црне Горе са Турском. Мислило се, треба само топ на Дрини да пукне и усклик са црногорско-херцеговачких брда да одјекне, па је готово ослобођење и уједињење балканског Српства. Под девизом: исток источним народима ми смо заступали начело немешања у источни заплет. Држали смо, да ће источни народи сами кадри бити да сруше турско господарство у Европи и да своје одношаје на правди и слободи заснују.

Може бити, да би се та мисао и остварити могла, да су у исто време са Србијом и Црном Гором и Румунија и Грчка Турској рат огласиле. Но то је баш оно, што смо се ми идејом заносили и веровали у идеју, а нисмо стварне прилике довољно уочавали. Шта се догодило? Српство је само подузело бој против Турчина и тада се показало, да је то био неједнаки бој, да је Српство према надмоћном непријатељу морало подлећи.

Шта је иза тога дошло? Следовала је интервенција велике и моћне Русије у корист источних хришћанских народа. И сада нико у јавном мњењу српском није био противан томе, што је Русија погазила оно начело неинтервенције, које је за исток проглашавано било. На против, Српство је одануло, кад је Козак напојио коња на плавом Дунаву и спремио се, да га преброди и пут Цариграда пође.

Начело неинтервенције било је напуштено и последица тога напуштања била је та, да је доцније читава Европа узела решење источног питања у своје руке на берлинском конгресу и да је Аустро-Угарска тим путем дошла до окупације Босне-Херцеговине, дакле до онога, до чега је српско јавно мњење највише стрепило и због чега је управо највише за начело неинтервенције заузето било.

Из ових навода може свако увидети, како се јавно мњење према догађајима прелива, мења и развија. Тиме нећемо да кажемо, да у политичном животу не треба обзира имати на јавно мишљење. На против прави државник и политичар водиће о томе вазда тачно рачуна и неће дати да га преплаве валови јавног мњења. И данас конференција српска у Будимпешти и она што ће се у Вел. Кикинди држати стоје под упливом извесне јавне струје у народу нашем, која је од неког времена маха захватила. Тој се струји не могоше отети ни они, који на бившој конференцији нехтедоше пристати уз нови програм. И они признају, да се борба на основу бечкеречког програма наставити не може, већ да ваља тражити у абстиненцији одмора. Тиме су наравно и ослабили свој положај, јер незаступају никакво начело, него се просто разликују у тактици, препоручујући тактику абстиненције.

Ми ову рефлексију наведосмо, да се види, колика је променљивост и колика моћ јавног мњења, те према томе колика потреба политичне зрелости и проницавости, ако се хоће да се у борби живота са правог пута не залута.

Нови Сад, 29. марта.

— Од гг. Нике Грујића и дра Кроније добили смо овај брзојав:

„Зашто смо напустили конференцију, изразио је верно у чланку „Српског Кола“ М. Д—ћ., а не стоји она у 49. броју „Заставе“ на нас подписане односећа се тврдња, јер први дан поверљивог саветовања учествовасмо обоје у дебати и то одлучно за пасивитет, али са придоласком Кикинђана и других видесмо отворено шта се смера, па нам образ није могао поднети, да и ми будемо саучесници при одступању од српске народне странке.“

Ми и поред овог демантија морамо остати при тврдњи нашој. Ми знамо, да је први дан при крају поверљивог саветовања г. Кронић хтео да говори, но како је вече превалило било, казао је да ће говорити сутра дан. Кад је сутра дан конферисање одпочело, позван је био г. др. Кронић да своје мњење каже, али га није рекао, него је изјавио, да одустаје од речи. — Г. Ника Грујић утицао је, колико ми знамо, на дебату, али само у примедбама на говоре појединих говорника, а смисао тих примедаба његових ми нисмо друкчије могли схватити, него да је против пасивитета а за ревизију бечкеречког програма. Ово нам се и са свију других страна, изузимајући пасивисте, потврђује. — Међутим данас, када иста господа изјављују, да су одлучно за пасивитет, постаје по све нузгредно за све друге па и за нас држање њихово на будимпештанској конференцији. Главно је ово, што данас кажу, и ми свачије убеђење поштујемо. Али за то немо-

ЛИСТАК.

КОНЦЕРТ У КОРИСТ ИЗЛОЖБЕ.

(Л.) Пре недељу дана одржан је у позоришној дворани концерат у корист изложбе женских ручних радова, која ће на лето бити овде у Н. Саду. Ово је, колико је нама познато први концерт од она три, која намерава женска задруга да приреди у корист поменуте изложбе. Она два приредиће се при самом отварању изложбе, а суделовање на њима наше најбоље снаге на музичком пољу (за сад су бар позване) и неколико певачких друштава српских, која се буду позиву одазвала. Покрај таких снага надамо се, да ће ти концерти бити тако састављени, да ће нам и пред страним светом, који се том приликом искупио буде на дику служити. Том приликом треба да покажемо, шта смо на пољу музике до сад радили, да ли напредујемо, или стојимо на једном месту, или можда још нешто горе. Биће ту певачких друштава из разних места, само се Новом Саду нема толике музикалне свести, да се може склонити ма и најмање друштво, чији би чланови драговољно принели на жртву један мали део свога слободног времена. Овде код нас покушавано је већ толико пута да се склопи певачко друштво било је за то таких повољних услова, каквих по другим местима можда нема, па опет се није дешло даље од покушаја.

Да тако једно певачко друштво много доприноси томе, да се у коме месту пробуди музикална свест, то нам је излишно и напомињати. Наш свет воли песму, о томе су нас могле уверити и оне позоришне представе у којима је било певање, и које су бивале увек најбоље посећене. Ми волимо слушати, само не волимо учити певати.

Како у нашем месту дакле нема певачког друштва, то се морао овај концерат женске задруге приредити само уз припомоћ наше позоришне дружине, која је и овом приликом показала, да се добром вољом и трудом може доста постићи.

Концерт се састојао из три дела; средњи је била шаљива игра у једној радњи „Две цедуље“ од Ј. Г. Оцену ове шаљиве игре остављамо позваним, ми ћемо само напоменути, да је у њој заплет тако удешен, да пажњу публике везује до краја.

Први и трећи део концерта био је испуњен песмама, које су за нашу публику биле већином нове, с тога ћемо их овде редом споменути.

Нећемо поћети оним редом, као што су у програму назначене, него ћемо на првом месту да споменемо доницетијевог „Голуба“ и „Валцера“ које је уз пратњу оркестра отпевала гђа Цветићка члан београдског позоришта. А то тим пре можемо чинити, што се с једне стране ни мало не бојимо, да ће се дотле осталим певачима гласови покварити, а с друге стране, што споменута госпођа по својој вештини у певању и долази на прво место. Ми нећемо овде да донашамо никакву оцену њеног певања, али морамо изјавити, да на нашим концертима већ тако давно нисмо чули овакво певање. Доницетијева музика ако није увек оригинална, ипак је пуна лепих мелодија, жива је и од снажног је израза. Па све ово умела је гђа Цветићка са онаком лакоћом да изведе. Њен мек и симпатичан орган као и њена техника у извођању тежих партија била је од снажног утиска. Београдско позориште може се овим гласом подичити.

У соло песмама „Укор“ и „Море ми је“ које је г. Марковић онако лепо отпевао, видили смо у мислима нашег, по музику нашу толико заслужног Јенка, који је својим досадањим радом довољно показао, колико му на срцу лежи напредак наше музике. Па ипак има их који га другима запостављају, онима, који ће тек временом да буду ово, што је он сад. Ако Јенко и у овој песми „Укор“ није погодио народан дух, као што многи навађају, или боље да речемо, ако ју није по обрасцу народних мотива саставио, онда не знамо, која је погођена. — Г. Марковић је био веран тумач осећаја у песми, а глас му је гибак и елегичан, те је с тога врло удешен за оваке песме Пријатно уживање имадосмо и при слушању дуета „Все мине“ и „Толажба“ од Јенка, које су г. г. Марковић и И. Станојевић са онако напредно чистом интонацијом отпевали. При имитацији мотива било је врло тешко разазнати које је чији глас, тако су једнаки. С тога и употребљујемо ову прилику да г. И. Станојевића управи позоришној с те стране топло препоручимо у особиту пажњу.

Овога вечера је први пут изишла пред нашу публику гђа Милосављевићка, и то у песмама „Приљуби лик“ од Јензена и „Романца“ од Ротшилдове — сама, а у дуету „Имаш песме“ од Хорејшека са гђом Лукићком. Можемо себи представити то осећање које обузима и човека кад ступа први пут пред сасвим страну публику, а још тим више морамо извинити женску, која излази пред непознат свет да пева. С тога и не треба да меримо успех тако великим мерилом, тим више, што је са гђом Милосављевићком наше позориште добило вредну певачицу. У дуету морамо с похвалом споменути ону округлину и сигурно ступање алта (гђа Лукићка) по оним удаљеним и размакнутим интервалима, где би се и само најмање несигуран глас одмах у почетку спотакао.

Неблагодарна је ствар певати соло-квартете на концертима, прво што је врло тешко наћи за то згодне гласове, а друго што нема таког ефекта као кор, — наравно ту разумемо велику публику, с тога се и не чудимо, што је овај квартет „Струнам“ од Машека, који је тога вечера отпеван, учинио код некојих слушалаца утисак терцета и дуета; но, али певачи ту нису криви, него дотични слушаоци, који лепоту песме хоће руком да ухвате.

жемо муком прећи начин, којим та господа пристајање своје уз пасивитет хоће да мотивују. Они веле да за то пристају уз пасивитет, што им образ не подноси да одступе од српске народне слободоумне странке. Ми смо слободни на то запитати их: Мислели они заиста, да „не одступају“ од српске народне слободоумне странке, кад се бацају у пасивитет? Или су они заборавили, да је српска народна странка кроз свих 16 година дана најжешће перхоресцирала баш пасивитет? Зар се они не сећају, да је срп. нар. слоб. странка на своме збору године 1869. одлучно одбила предлог П. Нинковића, који је онда из истих тих разлога препоручивао пасивитет, из којих се данас предлаже? Па не само онда, него га је свагда постојано и одлучно одбијала као нешто, што је најгоре по нас. Да видимо. Године 1869. перхоресцирала је в. бечкеречка конференција пасивну политику због тога, „што у нас нема услова, да се она извести или трајно одржати може, и што је прилика, да би ипак неки и чисти српски срезови бирали, чиме би Срби сами себе парализовали. Осим тога, што би та опозиција тек онда имала важности, кад би и други немађ. народи то исто чинили, иначе би ми усамљени и изоловани остали“.

Године 1872 повела се била опет реч на в. бечкеречкој конференцији о пасивитету, па се „ипак збор одлучио за даље учешће у угарском сабору већ и због тога, што је потребно, да се глас Србаља са тог сабора и на даље чује и што је нада да ће глас немађарских народа на тај начин пре саслушан бити“. — Године 1878 одбијена је исто тако одлучно пасивна политика, а године 1881 није се о њој на бирачком збору ни реч повести хтела. Ово су необориви докази, да је српска народна слободоумна странка свагда најодлучније перхоресцирала пасивну опозицију. Но ово, што данашње пасивисте хоће, то није ни налик на ону пасивну опозицију, коју је у овим случајевима српска нар. слободоумна странка замишљала. Онда се мислило на праву пасивну опозицију као кулминацију одпорног држања са свима његовим последицама, а какав се пасивитет замишља данас? Пасивитет, који ни своје љуцке фирме не би имао, него би се звао апстиненција, а пропратила би га лојална изјава, под коју би се баш зато, што би се у њој патријотизам и лојалност у општим изразима нагласили, дало субсумирати све и сва. То дакле није пасивитет, него је р е з и г н а ц и ј а, и то она резигнација, која је пре три године у некојим срезовима овладала, и коју је најмеродавнији глас српске народне слободоумне странке, др. Свет. Милетић међу осталим овим речима осудио:

„Није постидно на пољу политичне борбе пасти под уставним оружјем у руци, кад је због размера бирача у напред победа сумњива или пораз известан; али је срамота уставно копље у напред у трн бацати, и скрштеним рукама победу политичном противнику остављати. Напоследку тако узтезање од изборне борбе тумачи се с противничке стране као напуштање не само уставне борбе, н е г о и с а м и х н а р о д н и х ж е љ а и п р а в а.“

Кад је дакле то тако, а тако је у истини, онда господа данашње пасивисте или морају признати, да са њ и х о в и м пасивитетом о д с т у п а ј у од срп. народне слободоумне странке, или ако им ово последње „образ не може да допусти“, онда нека знају, да им је место уз дра Ђ. Милосављевића из Вршца, који је остао поред в. бечкеречког програма, а не међу апстиненцијашима, који би хтели, да их свет сматра за пасивисте.

— На „Одговор Застави“, што нам га даје г. Миша Димитријевић у 24. бр. „Српског Кола“ а с обзиром на наше примедбе о његовим чланцима имамо ово да приметимо:

Г. Миша Димитријевић за цело не верује ни сам, да је у нас могла бити намера, да „омаловажавамо његова разлагања.“ Ми смо просто своје мњење рекли.

Шта се у „поверљивом кругу „шапутало,“ ми не знамо. Ако г. Миша Димитријевић зна, он би нас обвезао, кад би нам то саопштио, претпостављајући, да би се то и нас тицати могло.

Да ли у његовом првом чланку имаде личних инвектива, то с умирењем остављамо поштованим читаоцима да пресуде.

Ми смо признали, да у његовом другом чланку имаде и стварних разлагања, али пошто се та на будућност односе, ни смо се хтели даље у њих упуштати.

Зашто се мњења из одавна нису почела бистрити? Г. Миши Димитријевићу стојало је од воље да у то доба у „Застави“ пише, но он је ту намеру и сам напустио — а што чланак његовог и нашег пријатеља нисмо штампали, на то ћемо одговорити, ако нас дотични пријатељ запита, у колико истоме одговор, што смо му га већ онда дали, неби био довољан.

Алузију г. Мише Димитријевића на „Јекелфалушија“ никако не разумемо, а још мање појмимо, од куд она долази у одговор „Застави!“ Ако је г. Миши Димитријевићу шта о том „посредовању“ познато, нека то расправи са онима, којих би се то тицати могло, ако таквих има — нас се не тиче.

Реч котерија значи по гласу свију речника — изузимајући речник „Турског Народа“, који је нама непознат — засебно друштво, а у политичном смислу: засебан ужи круг подпуних једномишљеника. Не може дакле никога врећати. Но ми ову реч у нашим примедбама на речене чланке н и г д е н и с м о у п о т р е б и л и, те с тога и не знамо, од куд долазимо до тог, да ју г. Миша Димитријевић према нами са т а к и м изразом одбија, који је у „Турском Народу“ врло одомаћен.

Г. Миша Димитријевић зна најбоље, да ми сваког поштујемо, који „брани из уверења неку ствар, која нам је све до јуче свима подједнако светиња била.“ Но он ће допустити и то, да он данас брани апстиненцију, а ова не само да нам никад није била никакова светиња, него смо ју сви подједнако све до јуче перхоресцирали. Но „динамит раздора“ не односи се ни на то његово бранење апстиненције, то је његово убеђење, које ми као таково поштујемо, као што поштујемо и убеђења других људи. Та фигура у говору, коју у нашим примедбама употребисмо, односи се на изразе његове: „покорну главу сабља не сече“, „срамота је не испити чашу, коју сте сами напили“, „савијају се под скут свога моћног противника“ и т. д. дакле на изразе, који смерају на увреду, те који по том доводе до раздора.

По нами није никад касно, да се „братски и пријатељски“ посаветујемо и препиремо о стварима, које су од опште важности, ма се у њима и не могли сложити. Ми нећемо никад повода дати, да се с те стране дође у „криви положај“, само нека га не даду други. Г. Миша Димитријевић зна, да би ми његове чланке о новим одлукама и апстиненцији, при свем том, што се с њима не слажемо, примили, да је исте без споменутих инвектива и сумњичења написао. Но знајући, шта је с те стране написао, није нам их на штампање ни понудио, него је сам својевољно отишао — „Српском Колу“. Нема дакле узрока „жалити, што „Застави“ мора да одговара“, јер је тако сам хтео.

С овим с наше стране прекидамо даљи разговор о тој ствари.

— „Српско Коло“ доноси у јучерањем броју свом допис из — Будим-Пеште, који је, као што нам неки јавише, у Новом Саду грађен. У том допису даје се нека непојмљива важност томе, што је на предлог дра Свет. Касапиновића 5. тачка одборског предлога изостављена, која би имала да обележи положај Срба према другим парламентарним партијама. Ми с наше стране имамо на то да приметимо само толико, да та тачка није ни из каквог другог разлога изостављена, до ли из тог, што се хтело оставити самој великој конференцији бирачкој, да она то питање реши.

— „Српски Глас“ јавља у свом 13. броју, да тим бројем због приватних прилика уредништва престаје излазити.

— Од омладине, која се учи у Бечу и Прагу добили смо два брзојава, на које ћемо се у једном од идућих бројева обазрети.

Политички преглед.

Наредба доњоаустријског намесништва, управљена сресским властима у Мистлбаху, Вел. Енцерсдорфу, Бруку на Литави и Винернајштату, о којој смо у задњем броју говорили, гласи у верном преводу овако: Сви превози рогате марве, који долазе управ из Пожуна, имају се на станици у Мархегу прегледати, не гледајући на то, камо су упућени. Преглед, ради којега се марва сваког пута мора истоварити, обавиће свагда земаљски марвени лечник у Вел. Енцерсдорфу, и то само по дану. У колико се та марва не би могла прегледати у Мархегу због недостатка за то потребних справа, имају се сви превози, који од Пожуна стигли буду, безусловно натраг вратити. Чим буду у Мархегу заведене уредбе за истоваривање и прегледање, имају се сваки пут натраг вратити сви они превози, који, долазећи из Пожуна, не буду снабдевени с правилним марвеним пасошима, изданим у месту, од куда је дотична марва набављена. Марвени пасоши издани у Пожуну не могу се у том погледу довољним сматрати. На оне марвене транспорте, који долазе из Угарске, без да се дотакну станице пожунске, не могу се горња наређења применити. Свако дотеривање марве из Угарске у доњу Аустрију обуставља се на свима друмовима политичких срезова вел. енцерсдорфског и брукског, те се марва у будуће може довозити само железницом преко Мархега и Брука. Даље се напомиње, да се марва, долазећа из Угарске, не сме истоваривати на станицама дуж железничке пруге од Мархега и Брука на Литави па до Беча. Они превози, који се припусте прегледу у Мархегу, а који стижу преко Брука на Литави, имају се довести управо на бечко тржиште св. Маркса, с тог се такови превози смеју истоварити само на железничкој станици св. Маркса у Бечу. Ова наредба ступа у живот 5. априла 1884.

Јавили смо већ да су **о положају на острву Криту** стигли веома озбиљни гласови. Мухамедовци, веле, огорчени су што је Фотијадес-паша попово за губернатора потврђен, јер бајаги не могу веровати, да ће он хтети заступати њихове интересе. Ово нерасположење мухадемоваца мисле да ће унапредити намере оне струје, која иде за тим, да Порта изгуби суверенитет над острвом Критом. О православном становништву веле да није тако јако узрујано, јер се православни бојали, да ће какав Мухамедовац доћи за новог губернатора, што је потврдом Фотијадес-паше избегнуто. Ипак све ово није у стању да спречи агитацију народне странке грчке на острву Криту, која се из дана у дан све то више шири. — Ширење ове „агитације“ јесте најбољи доказ, да наименовањем Фотијадес-паше за губернатора критског нису ни из далека отклоњене оне тегобе, које тамошњи положај по народ несносним а по државу опасним чине.

У пруском сабору интерпеловао је пре неколико дана посланик Јазузевски **о обустави свештеничке плате у Познанској**. Гослер је одговорио у име владе, да н е н а м е р а в а т у о б у с т а в у у к и н у т и, јер нема никаквих разлога за то. Овај одговор Гослеров подвргао је пољски посланик Стаблевски најстрожијој критици. Пољаци, рече говорник, нису никада и ничим заслужили, да се с њима овако поступа; много парохија нема свештеника, услед чега на стотине особа умиру без духовничке помоћи. Влада гони са беспримерном строгошћу пољске свештенике. Против Пољака је у опште свакоме дозвољено чинити, шта хоће. Шорлемер рече, да је одговор владин бездушан, те би могао у Пољака, који су до сада били увек лојални, пробудити бунтовничке мисли и намере. Оваково подло запостављање пољског становништва, рече говорник, није ни најмање државничко. Виндхорст рече, да се у одговору владином огледа автократично предубеђење.

Претресајући интерпелацију пољских заступника у пруском сабору односно архидијецезе познанске примећује Бизмарков „Норд. Алг. Цајт.“ да је **зближење Немачке и Русије**, које се збило у последње време, схваћено у целој Немачкој као знак учвршћења мира. Н е м а ч к и н а р о д н е м а н и м а л о и н т е р е с а д а с е с а Р у с и ј о м з а р а т и, напротив сви његови интереси леже у томе да стогодишњи мирни живот са Русијом најбрижљивије одржи. Па и кад би сретно испао р а т с а Р у с и ј о м и тада не би Немачка никакве добити имала. Па и пруске западне провинције, у којима се пољски говори, треба да су цару Виљему благодарне што им је он одржао мир на руској граници. Пољска револуционарна партија, која се ослања на племство и свештенство, у последњим годинама живела је у нади, да је за њено одржање главни услов зарађење Русије са Немачком и Аустро-Угарском. На она пустошења и несреће које сљедују после сваког рата, револуционарна партија није никада помишљала. Са свим је појмљиво да непријатељи мира, кад видеше да им је нада у далеку будућност потиснута, лаћаху се другог средства да и у миру терају Немачкој непријатељску политику у горњим провинцијама. Даље орган Бизмарков пребацује клерикалној партији, да је она потпомогнута пољским интерпелацијама обновила непријатељство а то је доказала тиме, што се заузимала за оне тежње, којима је циљ, да отргну пруске провинције од монархије и да зарате Немачку са Русијом. Клерикална партија је магнет за све оне, који су држави противни, њој трче Французи и Велши, Данци и Пољаци, међу тим се влада неће застрашити тиме, нити ће се дати уздрмати у својој политици према пруским католицима.

Д О П И С И.

Из Баније. Ов' дана је службени лист донео имена оних, који су одликовани за заслуге што су показали за задње буне у Банији, па тако имамо и ми сада више декориране господе. Ако је то срећа по народ, онда смо се и ми усрећили.

Има злих језика, који веле да декорирана господа нису тога заслужили, јер нитко није ништа знаменитог учинио, а неки су декорирани гђе буне није ни било. Затим се и говори да су предстојници ли своје креатуре на одликовање предложили.

Сваки се чуди како поп Пајо Паић није одликован који је народ у обћини Градушкој умирио. Ово неодликовање попа Паје Паића истина није у реду, али није ни чудо какво, јер поп Пајо „Влах“ и не игра по нотама велеможног Млинарића, а то су богме за њега две велике мане.

Сваки се чуди како је начелник Софра Љубојевић међу декорираном господом изостао, кад је свима познато, шта је Софра за време буне чинио, да народ умири. Тада му многи претише да је „мађарон“ и да ће му кућу у Мошћаници упалити, њега жива ухватити и на мртво претући.

За ово знаде врло добро и велеможни г. окружни управитељ Млинарић, зна ал не хаје, јер — Софра неће по његовим нотама да игра.

Буна Раковачка и Бањска имаду доста сличности, у Раковици су народ подигли апостоли великог хрватства, и овђе и тамо народ је српски страдао, а главним бунитељем није ништа било.

Можда ни Кватернику ни Ракијашу не би ништа било, да их нису Раковчани, кад су видили да су преварени, побили.

Сада су бунитељи мало опрезнији, они не иду међу народ кад се подигне, него га натисну на танак лед, а они се краја држе само да византиска пасмина — тако они Србе зову — настрада на спас велике хрватске.

Ишло се сада за тим, да народ проћера све своје свештенство и друге интелигентне Србе, тобож с тога што су „мађарони“, а што су, као што ти спаситељи народни телале, народ продаше. У истини пак хтели су то постићи, да народ у своје шаке добију, те да после њиме владају, како им воља буде.

Та било је и католичких жупника, нису за стеклиште гласали, али тима се пустило мира. Народу рекоше само „влашки“ попови добили су новаца, да мађарски барјак развију.

Код нас овладала је велика крађа и отимање. Лопови су тако дрски, да ако господар изађе да брани своје добро, они га убију без милости.

Велики је порез који се мора лоповима плаћати, а помоћи ни од куда.

Окружника је мало па ко кога лопова и ухвате и суду предаду, ови се на брзо ослободе па и даље краду.

Поштен човек боји се и сведочити код суда бојећи се да ће га лопови кад кући дође убити или запалити.

Један ваш дописник из Лике жели да се одреди, да село плаћа сваку крађу и пљевину, јер држи, да би се само тако томе злу једаред за свагда на пут стати могло. Дописник ваш навео је да је овако у Турској рађено, и то не без успеха. Далеко смо заиста доспели, кад већ и од Турака учити морамо. Да смо весели!

За вријеме док су Французи овђе били нестало је крађе сасвим а сада богме наша господа што правицу кроје имаду пречег посла, а и шта се њих та фукара тиче.

Ових дана догодио се грозан чин у вароши Петрињи: муж, жена и дјете, цјела обитељ из једне куће по имену Мушкон убијена су, а побили су их мужевљев брат, сестра и зет, да поробе неких 200 ф. што је покојни Мушон за продане волове добио. Ствар је код суда и како се чује сви су признали па ће их наскоро преки суд на вјешала осудити.

Сви кривци и поубијени су римокатолици.

Лањске године када је Сисачка пошта поробљена, те се довнало да су сви кривци православни, напао је „Повор“ и још неке хрвацке новине својим језуитским начином на српски народ и свештенство. Кад би и ми тако злобни били, могли би им овом приликом вратити жао за срамоту, могли би рећи, да је ова већи злочин, где брат и сестра брата убијају, да се ово није догодило у каквом селу ива божјих леђа, у шуми гђе људи ништа честитог нечују и невиде, него у сред града Петриње који је један међу првим градњима у хрватској, гђе има толико школа и интелигенција. Узалуд придика сваке недеље од жупника али ми зато ипак никога некривимо јер знамо, да томе није криво свештенство ни народ католички, бар не искључиво, као што су то хрвацки листови приликом поробе сисачке поште о њими тврдили — без стида и завора.

Петриња, 4. марта. Домаћи хрватски листови јавили су тек узгред за грозни случај, који се овде пре неколико дана догодио; не питајући за извор тој деморализацији, покварености у нижем слоју нашег грађанства, и у том присиљеном писању види се, да би волели да се о том што мање зна и пише. Верујемо. Злочинци су римокатолици — нису Срби православне вере и ту боле нашу браћу Хрвате, који су знали, (њихови листови у првом реду) кад оно Бочани код Сиска злочинство учинише ударити на православље и на српско свештенство, ружећи грдећи до миле воље. И да су ови злочинци по несрећи Срби, не би се Србин, код данас владајућег расположења „Старчевићеви праваша“, ни помолити смео на окак, наше куће и имање у опасности би биле.

Завршетак концерту била је такозвана кантата „Југ Богдан и девет Југовића“ од Н. Ђурковића. Ово ако није једино дело у тој музикалној форми, али је једно од ређих за цело у нас, па смо с љубопитством исчекивали да је чујемо. Но, али смо и били изненађени. Замислимо себе, да исчекујемо какву лепу декламацију, па чујемо декламовати: „Багрјано шарна от востока зарја“ — ето тако је било и са том кантатом. Та то није ни форме видило од кантате. Или је онда све што се пева кантата? Не поричемо да се она може у каквој драматичној сцени и допасти, али то није онда никаква заслуга музике, које ту управо и нема, него ситуације, а нешто и декорације, с тога су певачи врло добро радили што су се обукли у народно одело за време те кантате, јер иначе би врло чудно изгледало. Скоро да се после слушања ове кантате послужимо речма Росинијевим, кога су после једне опере питали, како му се музика допада? „Музика?“ рече он „о томе нисам ништа чуо.“

Те врсте музикалних производа су још само за музеј, одакле ће их вадити само они, који буду разгледали развитак наше лирике. Г. Ружић (Југ Богдан) као и остали девет Југовића, не мање и г. Петрик, који је инструменталну пратњу саставио, заслужују похвале, јер су све учинили, да нам сврате пажњу од празнине у кантати.

У општој тој несрећи и срамоти, која је наш град чрез ово злочинство постигло, за нас је срећа, да злочинци нису Срби православне вере. Злочинци су римске вере. Ишли су у школу. Знају се „прекрижити“, и обучени су у хришћанству, о том сумње нема. Седи овде апт, два млада мисника, професора у правом смислу јевиута и других личности у чиновнишву, који неуморно раде код сваке згоде и прилике, да са верске и и народносне стране српски елеменат ослабе, прелију у прилог римпапства и „новог Хрватства.“

Година не прође и ми доживимо грдну сатисфакцију, за оне увреде и погрде православију нанешене. Време је дошло и вратило се „мило за драго.“

Рођени брат и шуре у себу где лежаху отац (брат убице), мати под бременом и 7. годишње дете уђоше. Ударише их сикиром по реду, да их онесвесте, и трже нож и закла све троје. У јутру, кад је по граду глас пукао о злочинству, сво је грађанство ужасном грозотом обувето било и да је на вољу грађанства смело бити, злочинци би с места осуду нашли — предани суду чекају по делу и награду, правда суди мимоићи их неће. А ми Срби са истим осећајем гнушања и осуде очекујемо дан изреке суда, не мислећи злочинце за римпапске свеце прогласити, као што су погубљени Бочани, нашој вери, за три нова свеца проглашени.

Грађани браћо, видите да је лепа слога и узајамно поштовање — ко се коме руга, себи се доруга. — У сваком житу има кукоља.

Заталасана Старчевићева идеја нама Србима доста је насртаја и нападаја донела. Њој се све с пута уклонити мора и ко се усуди друкче мислити и осећати, нек гледа како ће проћи. Чека га прогон, насртај. Увећу шта се је под јесен за време покрста на наше очи дешавало. Ника Вујатовић једног вечера донесе тробојницу хрватску у кавану. Нику тужише због тога, но и петрињски суд, за који се добро зна, како је наспрам Српству расположен, немогући злочинство инпутарати, Нику Вујатовића ослободио је. Занешењацима не би доста. „Влаха“ треба морално утући. Дигоше хајку, измишљај сваку погрду коју Влах учиня са гаставом. Професори, чиновници, трговачки момци, бунише светину. По граду се знало, да се спрема нападај и нико се не макне у обрану имања. Капетанија, полиција певаше: „после каве пићемо и вина.“ Предвођени интелигенцијом, дође руља певајући: „худри, худри ин дер штат“ — — камењем тукоше прозоре и покућство. — Соканом се до неко доба ишло и опет пред кућу Вујатовића враћало.

И то би и прође. Никог глава заболела није. Тероризму старчевићанском све се уклања с пута. Рећићемо: свака сила за времена. За верску увреду дочекали смо задовољење, па ћемо причекати и народносно задовољења. — Време носи бреме!

Побуна прешла по том у селу. Видимо сад плод Деле се „крстови“ за заслуге. Предстојник Млинарић јунак иза мадраца на провори заклоњен, видио је, ко је у његовом котару највише допринео да се на мести побуна утишала, народ умирио, те сад добијају „крстне-награде“ они који затворени ни помолити се нису смели међу народ. Млинарић веће обмане влади нашој у Загребу нанети није могао, што је изхођењем ових награда. Свак живи с подсмехом гледи, да су неки препоруком можног г. Млинарића дошли до награде „ко слепа кока до зрна.“

На част така слава и понос. Чиновници да могу владу у толикој мери обмањивати, нисмо се надали.

Дневне новости.

(Избор општинских представника.) У прошлу недељу обављен је избор варошких представника. Изабрани су: В. Флат, Ф. Формајер, А. Гифингер, Ф. Шрајбер, И. Сис, С. Сотић, С. Бала, Ј. Браун, Ђ. Хорват, А. Јуба, Ш. Кулчер, Ф. Мудрох, М. Савић, Ђ. К. Јовановић, В. Бугарски, С. Гавриловић, Д. Јовановић, М. Димитријевић, Ђ. Д. Кода, Г. Мољац, П. Ракић и М. П. Шилић.

(Двадесетогодишњица проте руског М. Рајевског у Бечу.) Услед двадесетпетогодишње службе проте при бечком руском посланству, Михаила Рајевског, спрема петроградски „славенски добротворни комитет“ сјајну светковину за прославу јубилеума. Пошто је председник св. синода обрекао да ће у светковини учествовати, имаће она више званични карактер. Данашњи руски листови славе заслуге проте Рајевског око унапређења славенске ствари и за црквено уједињење свију Славена, који рад беше у четрдесетој години доспео као озбиљно преговарање између вођа Чеха, Словака и Хрвата. За време рата за ослобођење Славена играо је Рајевски велику улогу и стекао себи заслуге, због чега му је цело Славенство вечно благодарно.

(Изборно кретање у Вршцу.) Читамо у „Српству“. Прошле недеље 19-ог т. м. дошао је у нашу варош наш посланик г. Карло Гречак, и са њиме г. Д. Силађија, један од вођа умерене опозиције. Дочек је на железничкој станици врло сјајан био. Преко 100 кола бирача дочекало и допратило је у варош оба посланика. У подне се у почаст г. Силађију приредио банкет, који је врло многобројно посећен био. На банкету се држале уобичајене здравице, од којих је присутне немило дирнула здравица г. Св. Димитријевића из Тамишвара, јер се овај прво на мађарском језику извинио, што мора српски говорити, као да је грех или срамота тим језиком говорити. Иначе су биле све здравице дивне и на свом месту, особито се допала и ваљала је здравица белоцркванског адвоката г. Грајнера, који се дотакао наших економских прилика, па је рекао да будућем сабору треба да је главна брига поправка нашег материјалног стања ако нећемо, да се временом цело становништво Угарске подели на две касте: на буржоазију и пролетаријат. — После подне истог дана у четир сата одржала се велика скупштина бирачка, на којој су говорили Д. Силађија, К. Гречак и др. Милосављевић. Први се дотакао народносног питања и рекао је, да је данашња влада без нужде распалила народносну мржњу и раздор, назирући без икаквог основа у сваком Србину противника мађарске државне идеје, али ако дође умерена опозиција на владу, то ће јој прва брига бити, да завађене народности помири, да поштује црквено-школску автономију српског народа и да свако средство употреби, да овај може културно напредовати; други је положио рачун о свом посланичком деловању и разавио је свој програм у подужој беседи, која је врло добро од стране бирача примљена била, а за тим је др. Милосављевић рекао, да смо ми Срби до душе начелни противници умерене опозиције, али пошто смо у Вршцу у великој мањини, то не можемо истаћи свога кандидата, а опет не смемо никако допустити, да победи владина странка, те да се тиме Вршац обрука и за то морамо сви као један човек гласати за кандидата умерене опозиције. На то је скупштина, у којој је било преко хиљаду бирача, једногласно истакла г. Карла Гречака за посланичког кандидата за слободну варош Вршац. — Истог дана пре подне држали су и угледнији бирачи из вршачког среза своју конференцију у пивари и ту су решили, да од своје стране истакну опозиционог кандидата. Срби и Немци гласаће за опозицију, али том срезу има толико много Романа, да ће од њиховог држања зависити, која ће странка при избору победити. Владина је странка у том срезу истакла за свог кандидата варадијског велепоседника г. Милоша Бајића, а опозиција још није истакла свога кандитата, но то ће се што пре учинити и надати се, да ће она и победити, те тако отргнути владиној странци срез, који је до сад увек слао владине људе на сабор.

(Безимени калуђер.) У једном грчком манастиру на гори Атосу умро је пре неколико дана један калуђер у дубокој старости, који никада и никоме не рече своје право име. При ступању свом у манастир, што беше од прилике у год. 1820, назвао се он простим именом „Алфа“, првим словом грчке азбуке, и тим га је именом сваки звао до саме смрти његове. Нико не знађаше којој земљи он припада, говорио је поред грчког још и ове језике: руски, бугарски, српски и италијански. Он није примао ничију походу, не рече никоме о својим породичним одношајима ни о старости. У манастиру је провео 57 година, а 32 године провео усамљен у једној малој ћелији. Калуђер овај није после себе оставио никакав тестамент нити у опште какво писмено,

(Зверињак.) У нашој вароши, поред варошког шеталишта намештен је велики зверињак Јулија Фалка. Осим многог лепог зверења ваља нам споменути лепе продукције у дресури, нарочито пак чудновату дресуру Пепи-слона, која је можда до сад јединствена. Улазна цена према користи и уживању при прегледању овог зверињака достаје малена.

Политичке вести.

— Хрвацки листови обнародују петицију потписану од 115 Бошњака дрвентског округа, у којој ови моле да се реши аграрно питање и подигну школе са наставним језиком хрвацким, као матерњим језиком (!!!) тамошњих урођеника. — Штета, што поменута стопетнаесторица не моле и за уважање римске вере, као прадедовске вере њихове. Комедија би тада била бар потпуна.

— У Бечу била је прошлог уторника конференција изасланика аустријских и угарских у ствари познате наредбе доњо-аустријског намесништва. Тог дана није никакво решење донесено. Конферисање је продужено сутра дан.

— У Букурешту наступила је министарска криза. Министарство поднело је оставку. Криза избила је услед несугласности међу владом и већином у комори у погледу даљег поступка према предлогу за ревизију устава.

— У Софији очекују кнежев указ, којим ће се расписати нови избори за собраније.

— За дипломатског агента бугарског у Цариграду именован је Геров, пошто се др. Стоилов, којем је то место понуђено, није хтео примити. — Бивши министар Хилков именован је заступником бугарским у комисији за уређење бугарско-румунске границе.

— Фотијадес-паша стигао је на острво Крит, и био је прилично хладно дочекан.

— У талијанској комори одговорио је министар Манћини на интерпелацију у ствари пропаганде, да се није покушало никакво уплетање са стране у ово питање, које спада искључиво међу унутрашње одношаје земље. Ако би се икада такав корак покушао, рече Манћини, протестоваћемо најодлучније против сваког таког мешања у унутрашњу политику нашу.

— На истом месту изјавио је Манћини, да Италија и данас још стоји у врло интимним одношајима не само према Немачкој већ и према Аустро-Угарској. Зближење међу Русијом и Немачком означио је Манћини догађајем, који ће повољно упливисати на одржање мира. — После познатог извештаја римског дописника „Германијиног“ тешко је веровати да Манћинијеве речи потпуно карактеришу аустроугарско-талијанске одношаје.

— „Државни весник“ немачки јавља, да је министар Путкамер отпутовао на допуст у Швајцарску. По овоме би изгледало, да је Бизмарк одржао победу, јер допуст Путкамеров мирише и сувише на његов одлазак.

— Бизмарков „Норд. Алг. Цајт.“ очитује, да је одступање немачког канцелара са управе пруског министарства проузроковано ли лошим здрављем Бизмарковим, и да то није последица никакве кризе нити се за тим кораком крију буди какви тајни политички смерови канцелареви.

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

Скуп српскога ученог друштва.

(Наставак.)

Председник саопштава одлуку управи о томе и каже, да се друштво не може одређи задатка да шири науку у народ; али по што рад друштва зависи и од државне помоћи, то управа предлаже: да се обустави радња петога одбора и да се министар извести о том, да ће се субвенција давати, као и до сад, само за рад четири одбора. А међу тим нека се чланови сами побрину око ширења наука. (Одобравање.)

Св. Вуловић примећава, да министар тражи да се укине пети одбор, а не само да се обустави. И с тога ваља о том решити.

Председник каже, да је министар изјавио њему (председнику) и секретару друштва, да он сматра да је ствар друштвена на законитом земљишту и да сажаљева што је у том дошло до сукоба; он не би имао ништа против петога одбора. Али по што министар сад тражи да се обустави пети одбор, то нам ваља сад извршити; а управа ће знати шта може даље радити према статуту. (Одобравање.)

М. Шапчанин пита, има ли влада шта у опште против петога одбора, или је само противна давању субвенција истом. Ако нема ништа против тога одбора, онда би одбор могао тражити друга средства за себе.

Председник одговара, да је говор био само о субвенцији; тако је и пређашњи министар ставио питање. Садашњи министар говорио је усмено друкчије, онако као што је у записнику управе саопштено.

Секретар чита из тога записника, како је министар обећао да ће скинути забрану са субвенције, под условом да се она троши само на четири одбора; а управа да се може обратити молбом, да народна скупштина одреди нарочиту суму за пети одбор.

С. Сретеновић пита, да ли би тај одмор могао трошити онај новац, што се добије од продаје књига.

А. Васиљевић каже, да нема смисла забрањивати ширење наука у народ; јер не би имало смисла ни обрађивати науке, кад оне не би улазиле у живот народа. Али кад министар не допушта да се тај смер троши од оне суме, која је одређена за четири одбора, онда морамо обуставити рад петог одбора, док не пађемо друга средства за њега било од државе било на други начин. Кад пристајемо на министров захтев, онда не може бити даљег говора о том.

Ст. Д. Поповић пристаје уз мишљење Вуловићево, да треба решити а према томе и министру одговорити, да ли остаје пети одбор и даље или не. Мишистар тражи да се пети одбор онулира, а не да се обустави. Он мисли, да управа не би требала да води даљу преписку о том са министром.

Председник одговара, да скуп не може решавати о том да пети одбор не постоји, јер он по статуту постоји. Него овде је питање само о средствима. Ми према министровој наредби обустављамо радњу одбора. А друго не можемо решавати према статуту.

Ј. Пецић моли да се прочита завршетак министровог акта о петом одбору. По што је то учињено, примећава, да није опортуно, да се због петог одбора губи државна помоћ за четири одбора, па с тога је мишљења, да треба тај одбор суспендовати или укинути. А што се тиче ширења наука, за то нека се управа постара на други начин.

Ј. Авакумовић примећава, да неки чланови тумаче речи министрове јаче него што треба. Министар захтева само, да друштво сматра да пети одбор не постоји, а не да се укине. Ми можемо истим речима одговорити, да друштво сматра, да тај одбор не постоји донде, док не добије средства. Тако ћемо задовољити и статут и друштво и министра.

Председник каже, да управа нема ништа против тога, ако се тако усвоји.

Секретар слаже се такођер с предлогом Авакумовићевим, да се усвоји онако, како министар каже, тим пре, што министар наводи и разлог, за што се сматра да не постоји; „по што за њ нема нарочито набављених или одређених средстава.“ Али уједно да се каже, да ће се управа постарати и за ширење наука и књижевности у напред.

Др. Н. Крстић предлаже, да се томе предлогу дода, да су управи одрешене руке, да она може чинити све што нађе за потребно, те да друштво дође до државне помоћи, па да може редовно радити. А исто тако да може тражити средства за ширење науке.

Председник мисли, да се додатак Кристићев може примити, у свези са предлогом Авакумовићевим и Бошковићевим.

Ј. Пецић мисли, да би требало решити, да се укине пети одбор, да се не би водила даља преписка између управе и министра о субвенцији. Међу тим управа може и даље радити на том питању, па ако јој пође за руком, може предложити друге године, да се тај одбор на ново установи.

Секретар одговара, да не треба решавати више него што министар тражи. Он се слаже и са предлогом Крстићевим да управа ради даље на том, да се набаве нарочита средства за пети одбор: да се тражи од државе 3000 динара на тај смер, а да се тражи помоћ и од приватних људи, те да се може успоставити пети одбор.

М. Шапчанин жели, да се тачно формулише одлука о том, да ли ће управа водити и даље преписку о петом одбору, или ће се сматрати да је то питање решено.

А. Васиљевић одговара на то, да нема потребе решавати више него што министар захтева. Министар не каже да се укине одбор, него нека се сматра да не постоји, док не добије средства, и још вели, да се може за тај одбор тражити нарочита помоћ од државе. Кад ми тако одлучимо, како власт захтева, онда не може бити зебње, да ће се изгубити помоћ за остале одборе.

Ст. Д. Поповић слаже се с тим, да се одговори министру онако и оним речима, како он тражи. Али треба похитати с тим, да би се задржана субвенција за прошлу годину могла дићи до 1 фебруара.

Председник ставља на гласање предлог Авакумовићев са додатцима Ј. Бошковића др. Крстића.

Скуп усваја једногласно тај предлог.

(Наставиће се.)

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Извештај,

што га је комесар Петроније М. Савић поднео мин. привреде о радњи око уништавања филоксерне заразе у винограду краља Милана и о успеху рада у години 1882.

(Наставак.)

II. Сигурни радници.

За извршење овога плана за уништавање заразе требало ми је, пре свега, набавити потпуно поуздану радну снагу. Колико је у набавци радне снаге у Смедереву — квантитативно, тада прилично олакшано било, отежана је била набавка радне снаге по каквоћи и сталних радника. Стални раденици у овакоме послу потребни су из више разлога, но као најглавнији разлози ови су: што сталан радник извежбан овоме послу новоме више уради, а за тим и што га уради и боље и сигурније; посао ригоља је тежак, па су потребовали снажни и истрајни раденици, који не ће овај теретан рад напустити, те следећег дана тражити себи посла у другим виноградима на лакшем раду.

Но овој незгоди доскочио сам тиме, што сам у споразуму са управником винограда Његовог Величанства изабрао извесан број снажних радника и са њима утврдио нешто мало већу надницу но што се тада на пијаци плаћала.

III. Надзор над раденицима.

Са овако изабраним сталним раденицима посао је отпочет и под ниже изложеним надзорима и распоредом посао је извршен.

а, При раду — нарочито са сумпорним угљеником радници нису смели пушити, исто тако и најстрожије забрањен им је саобраћај са здравим пределом;

б. При повратку с рада најстрожије им је забрањено било свртати и у друге винограде;

в. При доласку на рад сваки је радник улазио на одређеном месту у виноград и свој посао отпочињао тамо и на истом месту, где је претходног дана застао с радом.

Надзор за извршење овога распореда извршен је овако:

1, За пријам радника становао је мој помоћник г. Милош Тодоровић у винограду Његовог Величанства, и њему сам ставио у дужност, да одређеним путем раденике уводи у виноград и посао рано изјутра продужава на онај начин, којим сам првих дана овај отпочео.

2, За послугу овим раденицима као и за принашање потреба при раду стајао је на услузи један радник, који није смео зону сигурности прелазити и ближити се леглу заразе.

3. При престајању од рада у вече свако дневно извршавана је дезинфекција алата и оруђа, употребљаваних при раду, која су махом на месту рада и остајала. Најжиље је настојавано, да раденици своју обућу од земље очисте и своје одело испраше, како са собом неби заразу разносили.

4. Да радници неби у повратку с рада свраћали у друге винограде, потписани је са својим помоћником г. Тројановићем свако-дневно раденике пратио из винограда у варош. Овима је било у дужности, да изјутра рано раденике на одређеном месту приме и у виноград их на рад одашиљу.

IV. Заражено место, положај и величина.

Виноград Његовог Величанства засађен је на висоравњу са благим нагибом ка северо-истоку. У самоме дну винограда на северној страни једва приметно се уздиже терен те прави као неку малу греду—гребен — и на овом је право и прво легло заразе у овоме винограду. Из овога легла заразе почела се она даље ширити ка југу винограда у други члан.

Ово легло заразе са две стране стоји у свези са другим члановима — лозом — засађеним и то са западне и јужне стране; са источне је стране ливада, а од северне стране разор, широка колска стаза, ограда и пут колски за друге винограде и пречица за село Удовицу.

Положај легла заразе према осталом делу винограда јасније се може видети из под./.приложеног нацрта.

V. Прави задатак.

Прави задатак, који сам себи одредио, као што сам напред поменуо, јесте:

а. Легло заразе екстирпирати т. ј. у корен сатрти:

б. Млађу заразу снажним третирањем уништити са чокотом такође;

в. Зону сигурности изолисати.

Екстирпирање легла заразе и изолисање зоне сигурности отпочето је једног истог дана и то 8 октобра, а извршено овако:

Довољан број раденика издвојио сам, који су радили на изолисању зоне сигурности, и ови раденици нису смели мешати се са оним раденицима, који су радили у зараженој зони.

Према положају легла заразе за изолисање требало је само један шанац ископати, и то на западној страни, од легла заразе, за 40 метера и тим је учињен прекид везе винограда.

Шанац овај износи 69 м. дужине, 1 м. дубине; распон у основици 0.75 м. а горњи распон 1. м. Земља избачена из овога шанца наслагана је тако, да је направила бедем од 1. м. висине, окренут према леглу заразе. Шанац овај копан је разором за 30 м., а 39 м. продужења ишао је кроз средину другога члана.

Шанчењем овим поништено је у првој дужини три врсте чокоћа а у другој кроз члан поништено је 8 врсти чокоћа, укупно 450 чокота.

С друге — јужне — стране од легла заразе, није шанчењем изолисана зона сигурности с тога, што има један разор од 1·50 м. ширине, а и с тога, што сам нашао, да је довољно сигурности противу даљег ширења заразе под земљом у томе, што ће се јаким третирањем млађега легла заразе поништити и чокоће и зараза, а иза овога члана имаће се у цељи изолисања третирати слабијом дозом још прилична површина здравог винограда.

Шанчење је вршено 8 и 9 октобра. Оба дана радило је по 6 раденика, свега дакле 12.

Легло заразе, које је имало да се екстирпира, износило је по тачном испитивању до 1500 □ м. Но ради сигурности одређена је површина од 2000 и нешто више □ метара. Најпре је до земље сасечено заражено чокоће и одмах бачено на ватру те је изгорело. За овим је приступљено риголању земљишта.

Да би рад уравнања по свршеном риголању био олакшан, као и да би се избегло не нужно пажење израђене површине, то је сва очишћена површина издељена па уздужне врсте од по 0·90 м. ширине. Сваки радник имао је по једну овакву врсту прериљати у дубину 0·75—0.90 метара, према томе, до које су дубине жиле винове лозе продирале.

Риголање ових деоница — врста — вршено је у два правца. Једна деоница риголана је с једне а друга с друге стране, тако, да су раденици били леђима један другоме окренути, и у раду су се мимоилазили, тако н. пр. радник 1, 3, 5 и т. д. радио је с једне, а 2, 4, 6 и т. д. с друге стране.

(Наставиће се.)

У СИСКУ, 5. априла. (Пословни извештај Шипуша и Друга.) Шенице дошло је овамо у задње време из Панчева неколико мањих партија те се је иста овде продавала по ф 9.25/35 дочим фина потиска и банатска врста нема још увек односа те се бележи иста ф. 9.50/75 хрватска врста ф. 8.50/75.

Кукуруз, новог дошло је овамо из Панчева и Баната неколико терета, ово је роба, која се овђе на доставу предаје, па почим је однос још увек слаб, повлачи се ова роба већим делом у магазу, дочим неколико мањи партија продате су за Карловац и Крајину ценом ф. 6.25/30 стара банатска и сремска врста именује се ф. 6.60/65 босанска по каквоћи ф. 6.— ф. 6.25.

Зоб, долази овамо из Босне у мањим партијама те получује услед слабијег потраживања нерешетана здрава врста ф. 5.75/80 решетана врста до ф. 6.—

Време лепо, вода малена.

VII. месечни извештај

одбора за подизање споменика Бранку Радичевићу о добровољним приловима, који су му на ту цељ стигли од 14. феб. до 14. марта о. г.

26. Послали чланови Бранкове родбине у Зети 50 ф. (У „препису оригиналног писма чланова Бранкове родбине у Зети" саопштеном у 42 бр. „Заставе" не знамо од кога, назначена је свота та са 150 ф дочим је потписни председник примио само овде исталљени 50 (педесет ф. а. вр.) — Приложили: Петар Радичевић парох у пензији, Арсо Радичевић члан општинског суда, Симон Радичевић кмет Бериславачки, Филип Радичевић протођакон, Зарија Радичевић учитељ подгорички, Томо Радичевић официр подгорички, Нико Радичевић пушкар, Васо Лукин Радичевић тутор Вуковачке саборне цркве, Анђа Радичевића удата Фатића на Црнојевића Ријеци.

27. Послала сл. срп. црк. општина на Сењској Ријеци (Fiuma) 5 ф

По извештају I—VI. 2 дуката, 564 ф. 99 н. VII. извештај 55 фор. Свега 2 дуката 619 ф. 99 н.

У Карловцима, 15. марта 1884.

Председник одбора за подизање споменика Бранку Радичевићу:

Прота Јован Борота.

Перовођа:

П. Марковић.

Извештај

приређивачког одбора о игранци приређеној 15 (27.) јануара о. г. у Сакула у корист овдашњих сиромашних ученика.

Примање: Од продатих улазница 88 ф. 80 н. Од продатих нумера за изигравање двеју слика 20 ф. Од продатих котиљона 4 ф. 80 н. Од добровољних прилога 20 ф. 40 н. Укупно 134 фор.

Издавање: Укупан трошак по рачунима 82 ф. 10 н по том чист приход 51 ф. 90 н. од којег је за овд. школу послата претплата на „Невен" и „Голуб". Осим тога набављено је за 25 ученика (13 мушких и 12 женских) нужно одело.

Добровољне прилоге приложише: По 4 ф. 20 н. М. Исаковић сремски судац из Ковачице. По 5 ф. Адолф и Хуго Кноц из Панчева. По 1 ф. 40 н. Карл Албел, опш. бележник, П. Драгојлов. По 1 ф. Г Печ. По 1 ф. 20 н. Милорадовић из Удина. По 80 н. Дрошак, духовник из Опава. По 60 н. Ф. Буковала из Идвора, Ј. Сич. По 40 н. Ђ. Поповић бележник из Ченте, Ј. Живковић бележник из Баранде, Н. Матић из Опава, М. Јармацки из Ковачице, и Н. Н. По 20 н. Ј. Николић, П Кнежевић, оба из Ченте, К. Илијевић, Љубомир Ђурин оба из Црепаје. По 20 н. С. Драгомировић из Долова, Ђ. Јовановић из Фаркаждина, М. Мар из Опава, Глаубер, Коп, оба из Удина, Ђ. Савков, и Н Н.

Свима горспаведеним поштованим прилагачима изриче своју најтоплију захвалност

Приређивачки одбор.

Ред пловидбе

помесног пропелера „Нимфе" почевши од 25. февруара (8. марта) 1884.

Из Каменице у Н. Сад: пре подне у 6, 8, и ½10 сати, по подне у 2, 4 и 6 сата.

Из Н. Сада у Каменицу: пре подне у 7, 9 и 11 сати, по подне у 3, ½5, и ¼7.

У Каменици, 6. марта 1884.

Подузетници.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКИМ ЕКОНОМИМА

препоручујемо поводом насталог пролећа ова ваљана дела:

Баштован. Кратка настава о обделавању зелени и дрва, понајвише из сопственог искуства Написао Павле Бибић. Са сликама. Треће издање — — — — — — — 80 н.

Гајење кртоле (кромпира). Написао М. Д. Дејановић. С више слика — — — — 80 н.

Кратко пчеларство за почетнике с више слика. Написао М. Д. Дејановић — — — 50 н.

Општа и посебна наука о пољоделству од Гаје М. Матића у 3 свеске — — — — 60 н.

Сељак. Уредио др. Ђ. Радић. Са сликама 3 фор.

Свиларство. Написао М. Петровић професор. Са више слика. (Ову је књигу наградила „Матица Српска" са 120 фор.) — — 45 н.

Очење или каламљење од др. Ђорђа Радића. Са сликама — — — — — — — 10 н.

Овом приликом препоручујемо и

СРПСКИМ МАТЕРАМА

Велики српски кувар с обзиром на нове мере за српске домаћице и оне, које то желе бити, као и за све гостионичаре. Саставила Хр. Л. друго попуњено и умножено издање 1 ф. — — тврдо укоричено — — — 1 ф. 30 н.

Поука о кућарству. Написао проф. М. Петровић. II. поправљено издање — — — 45 н.

Наруџбине извршујемо тачно с платом у наточ (Nachnahme). За поједине књиге молимо новац у напред с поштанском упутницом.

Панчево, у марту 1884.

Књижара Браће Јовановића.

НАЈЗГОДНИЈИ ПОКЛОН

Највеће и најугледније издање књижарско у Срба.

Довршена је сасвим и подпуно изашла је и увезана је у богато израђене **дивот-корице**

ПЕВАНИЈА

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА КЊИЖЕВНА

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА

у двојаком издању по 80 табака кварт највећега формата.

Овим монументалним делом песничким и најмонументалнијем досад у Србству издањем књижарским хтедосмо прилике дати нашем поштованом читалачком свету, да у целини има умотворине песника над песницима Змај Јована Јовановића.

ЦЕНА ЈЕ „ПЕВАНИЈИ" ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА:

Издању за народ (у десет свезака) увезана у дивот-корице богато израђене и златним шарама украшене — — — — — — ф. 6.—

Дивот-издању (у десет свезака) увезаном у дивот-корице израђене и златним шарама украшене — ф. 8.50

Ово исто са златним обрезом (Goldschnitt) — — — — — ф. 9.—

У Новом Саду о св. три Јерарха.

Српски књижари

Браћа М. Поповићи.

Ко у напред новац за целокупно дело пошаље (или у наточ), добија уобичајени проценат од 30 процената — у књигама нашега издања.

ЗГОДНА ПРИЛИКА. Да би сваки „Певанију" набавио дајемо одсад и на одплату у месечне рате по ф 2.— или ф. 1.50.

ПРВА ЗНАЊА О ЧОВЕКУ

ЗА МАЛУ ДЕЦУ

СА 30 ДРВОРЕЗНИХ СЛИКА.

КЊИЖИЦА ПРВА.

Од колике је вредности дечија књижевност, излишно би било и навађати. Колико би тек таква књижевност користила деци, кад би она била тако удешавана, да иде упоредо са оним што се у школи учи. Таква књижевност још би двојином користила, кад би се поред слога, и сликама објашњавала. Оваке књижице у многоме би олакшале и наставницима и деци. Наставницима би олакшало у предавању у толико, што би деца, читајући овако написане и са сликама објашњене књижице, долазила у школу са већ неким појмом о оном предмету, о коме би у школи слушала. Поред оваких занимљивих књижица, деца би се навикавала течнијем читању, и што је најглавније, разгледајући слике, боље би размишљавала о ономе што је око слике описано, а тиме најбоље долазила до познавања онога, што је у први мах најпотребније да се зна.

Полазећи са овога гледишта, потписана књижарница наумна је да изда за малу децу, једну збирку овакових књижица у разним правцима знања. Ова књижица први је покушај на томе пољу.

Ову књижицу написао је писац по најновијим и најбољим нашим делима ове врсте, а прегледао је и поправио један наш признат стручњак у овој науци. С те стране потписата књижарница држи да ће ова књижица потпуно одговорити намењеној цељи, и да може сваком ученику основне школе послужити као врло корисна читанка за читање и разгледање слика код куће. А нарочито ће ова књижица добро доћи оној деци, која уче познавање човека.

Ова књижица подељена је на два дела. Први део говори о спољашњем опису човечјег тела, чулима и неговању тела; а у другом делу је **описан цео људски род.**

Цена је овој књижици само 25 новчића. Купци на више добијају 20%.

Може се добити у свима српским књижарницама.

Београд 22. марта 1884.

Књижарница Велимира Валожића.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Отвара се стечај на упражњено место српског вероисповедног учитеља у Башахиду. Плата је 450 фор. годишње, три ланца добре ораће земље, слободан стан, и зима сламе колико буде нужно за пећ. На земљу учитељску црк. општ. плаћа порез. Учитељ је дужан осим оних дужности, које школски закон означује у цркви појати и школску децу у појању учити. — Оном учитељу, који докаже да је вешт у нотаном пјењу, и који је кадар овдашњу младеж у томе научити, одређена је решењем црк. скупштине од 9. марта о. г., годишњу приномоћ од 150 ф. Ову приномоћ може црк. скупштина укинути, ако учитељ у испуњавања ове дужности небрежљив буде. — Из седнице школског одбора у Башахиду 11. марта 1884 г. држане.

П. Димић, парох и управитељ. 3—3 **П. Перић,** парох и пред. м. шк. одбора.

Оглас.

Српска православна црквена општина Иришка закључила је, да овога лета своје цркве, св. Николајевску и св. Теодоровску, оправити даде. Посао је тесарски и зидарски прорачуњен за прву цркву ф. 1288 — а за другу ф. 545.20. За извршење оправке те држаће се минуендолицитација дана 19. априла (1. маја) 1884. пре подне у 9 сати, у коју се цељ позивају овим предузимачи, да изволе реченога дана на лицитацију доћи. Појединости прорачуна као и услова могу се у свако доба код председништва црквене општине видети. Лицитанти дужни ће бити пре дражбе 10% од прорачуњене своте јамчевину положити.

Из седнице црквеног одбора држане у Иригу 24. марта (5. априла) 1884.

1—3 **Црквени одбор.**

САМО ЈОШ ДО УТОРНИКА ЗАДРЖАВАЋЕ СЕ

ЕВРОПСКА НАЈЛЕПША МЕНАЖЕРИЈА ЈУЛИЈУСА ФАЛКА

отворена је дневно од 8 сати из јутра до 9 сати у вече.

У овој менажерији налази се преко 70 примерака, између којих један врло дресирани **„ПЕПИ" индијски слон** шпецијалиста првог степена и одликује се својим продукцијама што код ове врсте ни код једне животиње није се могло видети о чему се и ван- и овоземски листови изражавали, да је ова представа најбоља и најдивнија од свих до сад извађаних у овом жанру; даље: **лавова, тигрова, леопарда, пантера,** пругаве и пегаве **хијене,** америганских, руских и индијских **медведа,** као **бели медвед, кенгура, дромедар, лама и курјаци** деветопасни **оклопник** или **армадрил, мравији медведа,** разни **змија,** између којих је једна **6 метера дугачка боа или царска змија** (Boa constrictor) африкански **нојеви, брадан, орао, какаду, папагаја, крокодила, оклопника,** као и једна велика **мајмунска кућа,** где се налазе разни мајмуни, као један сасвим одрастан **павиан** и други.

Представе су посведневно после подне у 4 часа и у вече у 7 часова, недељом и празником три представе, прва у 3, друга у 5, трећа у 7 часова у вече, у које је време и дресирање и храњење зверова.

При свакој представи држи се велика дресура у централном кавезу са зверовима од признате **МИС МАРИ.**

УЛАЗАК: I. Ред 50 нов. — II. Ред 25 нов. — Војници до наредника и деца испод 10 година плаћају за I. Ред 25 нов. — II. Ред 15 нов. 4—5

5000 ОСТАТАКА ОД ЧОЈЕ

(3—4 мет.) у свима бојама за подпуно одело за господу шаље у наточ: 1 остатак по ф. 5.— 3—52

L. Storch in Brünn (Mähren.)

Остатци који нису по вољи примају се радо натраг.

МОДИСТНА ТРГОВИНА.

Част ми је овим дати на знање поштованој публици у месту и на страни, да сам бившу модистну радњу госпође Коновице у чивутском сокаку прекупила и исту снабдела богатим избором најновијих **париских и бечких шешира, мидера, сунцобрана, цвећа и разних других ситница за госпође и госпођице** — све по умерену цену а уз тачну и солидну послугу.

Молећи за многобројну посету.

У Новом Саду **„чивутска улица"** бр. 642.

с поштовањем

2—3 **Марија Димитријевић.**

ШПЕЦЕРАЈСКА И КОЖАРСКА ТРГОВИНА

АНТОНИЈА Г. ДИМИТРИЈЕВИЋА

у Земуну

потребује једног од старији помоћника, као и једног шегрта. 3—3

ЈОВАН ШОМАН

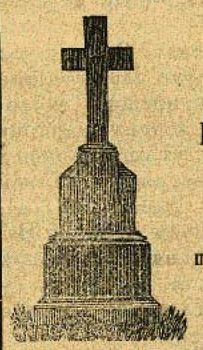

СА СТОВАРИШТЕМ

ГРОБНИХ СПОМЕНИКА КАМЕНИХ

И

КАМЕНОРЕЗАРСКОМ РАДИОНИЦОМ

У НОВОМ САДУ

НА КРАЈУ ДУНАВСКЕ УЛИЦЕ

код променаде

препоручује ово своје обилато прибрано стовариште овде, исто тако и свој

ФИЛИЈАЛ У ЗЕМУНУ

где се могу добити ГРОБНИ СПОМЕНИЦИ од камена **мрамора, гранита, сијенита и пешчаника,** најукусније израђени а по најјефтинијој цени; јемчи за праву позлату и **тачно и правилно** изрезане натписе на истима по наруџбини, ма у ком језику и ма којим словима.

Има и продаје на свом великом **стовариштy хидраулског креча и каје** (цемента) из прве и приповнате фабрике, а по истој цени као и у фабрици.

Израђује од **каје плоче** за наточ од **сваке боје** и у **свакојаком** облику, које су данас најзгодније **за цркве,** кујне и **ходнике** и **најтрајније** са своје **праве и ваљане израде.** 1—12

12 извлачења годишње!

НАЈБОЉЕ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ

СРЕЋКЕ!

Сваког месеца по једно извлачење са главним згодитком од ф. 100.000, ф. 50.000, 5000, 1000 и т. д. и т. д.

Идуће извлачење већ 15. априла по р. к.

Главни згодитак ф. 50.000

Приликом извлачења (15. априла п. р. к.) срећака од 100 фор. 3% ц. краљ. Boden Credit Anstalt-а препоручујем следеће, Bezugsschein-а које само ја издајем:

1 ком. 3% Boden Credit срећке

годишње 6 извлачења. Идуће извлачење 15. априла по р. к. Главни згодитак ф. 50.000.

1 ком. аустр. срећке црвеног крста

годишње 3 извлачења. Идуће извлачење 1. маја п. р. к. Главни згодитак ф. 100.000.

1 ком. угарске срећке црвеног крста

годишње 3 извлачења. Идуће извлачење 1. јула п. р. к. Главни згодитак ф. 50.000,

у месечну отплату по ф. 5.— у року од 28 месеци.

Ови Bezugsschein-и, кад се најниже рачуна, пружају наду добити и купац добија купом истих 3 најбоље срећке, који при околности, ако свака ова срећка узигра до потпуне намире издатка наградног, образују **промесу која 50 година без икаквог издатка вреди.**

Када се положи прва рата добија купац Bezugsschein спровиђен серијом и бројем срећака и по закону штемплован и тиме осигурава себи **на мах** право игре на свима главним и споредним згодитцима.

Наруџбине (најбоље путем пошт. упутнице) биће уважене, док још траје срећака. Проспекте од мене емитираних и комбинованих група на аустријске и угарске срећке црвеног крста са годишње 6 извлачења (идуће извлачење 1. маја п. р. к.) шаљем по захтеву франко.

Листе извлачења шаљем бадава и франко. Све наруџбе што засецају у банкарску и меничку трговину ефектујем брзо и кулантно.

Wiener Wechsler- u. Lombard-Geschäft

A. Gutfeld, vormals Leutholtz & Comp.,

Wien, Stadt, Wipplingerstrasse 27.

2—4

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.